

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
 Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
 ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
 Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Кондратюк С.М., Бутенко В.Г. Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури. *Фізико-математична освіта*. 2018. Випуск 1(15), частина 2. С. 115-121.

Kondratiuk S., Butenko V. Training future teachers for preschoolers' health-saving competence formation by means of ethnic culture. *Physical and Mathematical Education*. 2018. Issue 1(15), part 2. P. 115-121.

УДК 373.21

С.М. Кондратюк

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Україна
 kondratiuks.m@gmail.com
 ORCID: 0000-0002-3850-6731

В.Г. Бутенко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Україна
 zbpk1974@gmail.com
 ORCID: 0000-0002-3578-8147

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ЕТНОКУЛЬТУРИ

Анотація. Формулювання проблеми. Пріоритетними завданнями сучасної дошкільної освіти є збереження і зміцнення здоров'я дітей, виховання свідомого ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших як найвищої цінності, активізація здоров'язбережувальної позиції особистості, оволодіння нею здоров'язбережувальною компетентністю. Запорукою успіху у вирішенні сформульованих завдань виступає поєднання сучасних досягнень наукової думки та здоров'язбережувальної спадщини минулого. Все це обумовлює необхідність підготовки майбутніх вихователів, які зможуть кваліфіковано керувати складним здоров'язбережувальним освітнім процесом, використовуючи засоби етнокультури.

Матеріали і методи. Теоретичний аналіз, синтез науково-педагогічних джерел – з метою уточнення ключових понять дослідження та визначення наукових підходів до вивчення означеної проблеми; систематизація, узагальнення, структурно-функціональний аналіз – для виявлення та обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури.

Результати. У статті подано особливості трактування ключових понять дослідження: «здоров'язбережувальна компетентність», «етнокультура», «етнокультура як засіб формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників», «підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури»; визначено та обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури: цілеспрямована мотивація майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури; збагачення знань майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину; формування вмінь і навичок майбутніх вихователів щодо впровадження засобів етнокультури в здоров'язбережувальний освітній процес закладу дошкільної освіти.

Висновки. Вважаємо, що врахування виявлених та обґрунтованих педагогічних умов сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх вихователів до організації здоров'язбережувального освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти. Перспективним напрямом подальшого дослідження вбачаємо експериментальну перевірку їх ефективності.

Ключові слова: професійна підготовка, педагогічні умови, майбутні вихователі, формування, здоров'язбережувальна компетентність дошкільників, засоби етнокультури.

Постановка проблеми. Відповідно до нормативних документів забезпечення дошкільної освіти (законів України «Про освіту» (2017 р.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.); Концепції «Нова українська школа (2016 р.); «Базового компоненту дошкільної освіти» (2012 р.); чинних програм розвитку дітей дошкільного віку «Я у Світі», «Дитина» та ін.) на сучасному етапі зростає педагогічна значущість збереження здоров'я дитини в процесі освітньої діяльності, що в подальшому визначає повноту реалізації її життєвих цілей і стратегій. Зважаючи на це, актуалізується потреба у професійній підготовці досвідчених, висококваліфікованих фахівців дошкільного профілю, компетентних у питаннях здоров'язбереження, дотримання здорового способу життя, формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників. Спираючись на науковий доробок (В. Лаппо, Р. Жуковської, Н. Непомнячої, О. Усової), які стверджують, що дошкільний період є сприятливим для усвідомленого опанування дитиною

різноманітних аспектів накопиченого досвіду предків, вважаємо одним із оптимальних засобів формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників етнокультуру.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема професійної підготовки сучасного вихователя є предметом розвідок українських вчених (Р. Аронової, Г. Беленької, Д. Вороніна, О. Дубогай, С. Дяченко, І. Жадленко, Т. Жаровцевої, Л. Завгородньої, Н. Книш, Н. Кравчук, Р. Куліш, О. Курка, О. Лобової, Ю. Рибки, С. Омельченко, С. Петренко, О. Поліщук, І. Рогальської-Яблонської, Р. Савченко, А. Чаговець, А. Циплюк, Т. Швець та ін.). Теоретичному та практичному висвітленню аспектів збереження здоров'я дітей дошкільного віку присвячено низку праць українських вчених (Т. Андрющенко, С. Бабюк, Т. Бабюк, О. Богінч, Н. Денисенко, Н. Захарової, О. Ковшар, Н. Левінець, Л. Лохвицької, В. Мартинюк, М. Машовець, В. Нестеренко, А. Ошкіної, Л. Сварковської та ін.). До питань залучення підростаючого покоління до етнокультурних цінностей українського народу звернено увагу науковців (В. Борисенко, О. Вишневський, І. Газіна, В. Коротєєва, В. Кузь, В. Лаппо, Ю. Тимофієнко, Г. Філіпчук, М. Чепіль ін.). Водночас теоретичний аналіз наукових праць засвідчив, що проблему підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури досліджено недостатньо.

Мета статті: виявити та обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані такі методи: теоретичний аналіз, синтез науково-педагогічних джерел – з метою уточнення ключових понять дослідження та визначення наукових підходів до вивчення означеної проблеми; систематизація, узагальнення, структурно-функціональний аналіз – для виявлення та обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури.

Результати дослідження та їх обговорення. З метою створення теоретичного фундаменту дослідження актуалізується уточнення термінів щодо підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури. Здійснюючи змістовий аналіз феномену «підготовка» визначено, що сутність цього терміну дослідники пов'язують із розумінням підготовки до професійної діяльності (Заслужена, 2016; Федоренко, 2013). Важливими у контексті нашого дослідження є аналітичні узагальнення терміну «професійна підготовка», сформульовані законодавчими документами, довідниковими джерелами та провідними науковцями. Зокрема, у Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) зазначено, що професійна підготовка – це здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю. Енциклопедія професійної освіти під редакцією С. Батишева трактує це поняття як «сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної праці за обраною професією» (Батишев, 1998). У педагогічній енциклопедії поняття «професійна підготовка» тлумачиться як «сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, що забезпечують ефективну роботу в професійній діяльності» (Каіров & Петров, 1966). Відповідно до теми нашого дослідження, нам імponує розгляд сутності професійної підготовки майбутніх фахівців педагогічної ланки, подана Т. Садовою як «підготовка до певних видів діяльності майбутнього педагога, що пов'язано з цілісним формуванням у нього певних знань, навичок і особистісних рис» (Садова, 2010). Керуючись тим, що головною особою нашого наукового пошуку є майбутній вихователь, логічним виявляється звернення до тлумачення поняття «професійна підготовка майбутніх вихователів». Інтегруючи підходи щодо визначень досліджуваного феномену сучасними науковцями Р. Аронової, Г. Беленької, І. Рогальської-Яблонської та ін., можемо сформулювати його як процес оволодіння необхідними теоретико-методичними компетентностями професійної спрямованості, розвиток сукупності професійно значущих і особистісних якостей та здібностей.

Логіка дослідження вимагає здійснення поняттєво-термінологічного екскурсу для конкретизації сутності також таких термінів як «компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність дошкільників», «засіб», «етнокультура». Розглядаючи етимологію поняття «компетентність», можна констатувати, що вченими наведено різні визначення означеного поняття. Зокрема, О. Овчарук визначає означений феномен «інтегрованою характеристикою якості особистості, результативним блоком, сформованим через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції» (Овчарук, 2004). Дослідник М. Чошанов вказує, що компетентність – це не тільки володіння знаннями, а й постійне прагнення до їх оновлення, використання в конкретних умовах, тобто здатність вибирати найбільш оптимальні й ефективні рішення (Чошанов, 1997).

Спираючись на дисертаційне дослідження В. Бутенко (Бутенко, 2018), термінологічне словосполучення «формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників» можна визначити складним цілеспрямованим умовнозавершеним процесом становлення індивідуальної інтегративної якості особистості дитини, яка визначається здатністю розв'язувати здоров'язбережувальні питання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, і відбувається в результаті оволодіння нею сукупністю знань, умінь і навичок здорового способу життя.

Поняття «засіб», як педагогічна категорія, трактується у сучасних довідниках «прийомом або якоюсь спеціальною дією, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; те, що слугує знаряддям у якій-небудь дії, справі» (Бусел, 2009). Стосовно нашого дослідження можна стверджувати, що засіб формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників – це компонент педагогічного процесу, реалізація якого сприяє оволодінню дошкільниками вміннями і навичками здорового способу життя, набуття відповідних рис і властивостей особистості для вирішення здоров'язбережувальних проблем, що виникають у повсякденному житті.

Найбільш точне визначення поняття «етнокультура», на наш погляд, належить професору М. Степико, який характеризує етнічну культуру як специфічну парадигму життєтворення, яка, акумулюючи в матеріальних і духовних цінностях, знакових системах певні знання, значення, творчі здібності й уміння народу, постає особливим способом буття етносу щодо інших спільнот людей. Етнічна культура виступає онтологією людської суб'єктивності, тобто сферою формування та покладання смислів, що структурують етнічне буття (Степико, 1999).

Отже, порівняльно-зіставний аналіз сутності ключових дефініцій дозволив розглянути професійну підготовку майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури як процес оволодіння необхідними теоретико-методичними знаннями професійної спрямованості, розвиток сукупності професійно значущих і особистісних якостей та здібностей для формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури.

Наступним етапом нашого дослідження визначено виявлення педагогічних умов, реалізація яких сприятиме ефективній професійній підготовці майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами

етнокультури. Вважаємо, чим точніше визначені і краще підготовлені умови, тим більш високих результатів можна досягти. Як показує визначення, що трактується у Великому тлумачному словнику сучасної української мови (Бусел, 2009), умови характеризують обставини, чинники, фактори, рушійну силу, що впливатимуть на створення, реалізацію або вдосконалення процесу або явища. У дослідженні Ю. Бойчука зазначено, що «до педагогічних умов належать ті умови, які свідомо створюватимуться в навчальному процесі й які повинні забезпечувати найбільш ефективне формування і перебіг необхідного процесу» (Бойчук, 2008). Визначення «педагогічні умови» Словником-довідником з професійної педагогіки трактується як «обставини, за яких відбувається цілісний продуктивний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю його учасників» (Семенова, 2006). Виходячи з наведеного вище, педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури схарактеризуємо як необхідні обставини, що створюватимуть сприятливі можливості для підвищення ефективності професійно-педагогічної готовності майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури.

Теоретичний аналіз наукових джерел (Бутенко, 2019; Петренко, 2007; Степико, 1999 та ін.) дав змогу сформулювати припущення про те, що підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури буде ефективною за реалізації таких педагогічних умов: цілеспрямована мотивація майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури; збагачення знань майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину; формування вмінь і навичок майбутніх вихователів щодо впровадження засобів етнокультури в здоров'язбережувальний освітній процес закладу дошкільної освіти.

Розглянемо детальніше сутність і особливості застосування кожної з визначених педагогічних умов. Вибір першої педагогічної умови – цілеспрямована мотивація майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури, обумовлений залежністю високого рівня підготовки майбутнього фахівця не тільки від оволодіння ним знаннями, вміннями та навичками, а й від наявності професійних мотивів. Щодо терміну «мотивація», то у наукових розвідках С. Петренко ми знаходимо його обґрунтування як «поняття, яке використовується для пояснення послідовності поведінкових дій, спрямованих на конкретну мету, яка може змінюватися залежно від ситуації». У поняття «мотивації» входять моменти активізації, керівництва і реалізації цілеспрямованої поведінки людини» (Петренко, 2007).

У контексті нашого дослідження, мотивація передбачає застосування чинників, які пов'язані з потребою студентів глибше пізнати і осмислити сутність, зміст, форми та методи формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури та їх використання у педагогічній практиці. У зв'язку з цим, з'являється необхідність генерувати в майбутніх вихователів інтерес до етнокультури, проблем здоров'язбереження та актуалізувати здоров'язбережувальну свідомість студентів (зміну в ставленні до власного здоров'я та здоров'я оточуючих; розуміння відповідальності за власне здоров'я та здоров'я дітей; усвідомлення ступеня впливу професії вихователя на формування особистості дошкільника).

Спираючись на дослідження низки вчених (Данилюк, 2014; Жаровцева, 2007), нами узагальнено чинники впливу педагога закладу вищої освіти на формування означеної позитивної цілеспрямованої мотивації:

- використання викладачем методологічного принципу організації навчального процесу як суб'єкт-суб'єктної взаємодії (позиція спільного зі студентами учасника в отриманні знань);
- наявність у викладача «діалектичного мислення» (вміння здійснювати евристичний обмін інформацією);
- присутність широкого наукового світогляду викладача;
- наявність комплексу умінь: гностичних, проєктувальних, конструктивних, комунікативних, організаторських;
- застосування викладачем методів стимулювання активного учіння: формування пізнавального інтересу (пізнавальні ігри; навчальні дискусії; аналіз життєвих ситуацій; створення ситуацій успіху); методи відповідальності в навчанні (переконання; позитивний приклад; практичне привчання до виконання вимог; осуд); інноваційні методи (мультимедіа-презентації; електронні мультимедіа-видання; електронний навчальний посібник; електронна енциклопедія);
- вияв активно-позитивного стилю спілкування викладача зі студентами, що характеризується емоційно-позитивною спрямованістю викладача щодо студентів (створення доброзичливої атмосфери на занятті);
- наявність у навчальному середовищі комфортного соціально-психологічного клімату: задоволеність членів колективу взаємовідносинами, процесом діяльності, керівництвом; настроїв, що домінує; взаєморозуміння студентів з викладачами; згуртованість, свідомо дисципліна; продуктивність освітньої діяльності.

На нашу думку, визначені чинники позитивно впливатимуть на виховання цілеспрямованої мотивації підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури, оскільки вони сприятимуть активізації здоров'язбережувальної навчально-пізнавальної діяльності, гуманізації педагогічної взаємодії викладачів та студентів, стимулюванню активності та розвитку рефлексії студентів і викладачів у вихованні здорового способу життя; поєднанню навчальних і виховних впливів, спрямованих на здоров'язбережувальну діяльність майбутнього вихователя.

Спираючись на стадіальну модель мотиваційного процесу, розроблену І. Ільїним (Ільїн, 2000), можна стверджувати, що її доцільно використовувати, відображаючи особливості цілеспрямованої мотивації підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнопедагогіки. Зокрема, задача першої стадії полягає у формуванні викладачами цілеспрямованої потреби і спонуканні до пізнавально-пошукової здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів. Студенти, набуваючи в процесі навчальної діяльності певних здоров'язбережувальних знань, усвідомлюють необхідність успішного виконання власних професійних обов'язків, пов'язаних зі здоров'язбереженням дітей дошкільного віку. Актуальність впровадження здоров'язбережувальних знань, вмінь і навичок дітей у їх повсякденне життя сприяє виникненню абстрактної мети – формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників. Сутність другої стадії полягає у визначенні суб'єктивної ймовірності досягнення успіху, вона пов'язана з пошуком засобу досягнення поставленої мети. Пошукова активність майбутніх вихователів передбачає відбір конкретних засобів задоволення потреби. Враховуючи результати численних досліджень з вивчення духовної спадщини українського народу (Г. Беленької, Л. Калуської, С. Мудрик та ін.), які свідчать про його піклування та надання великого значення збереженню власного здоров'я, вважаємо, що етнокультура може стати ефективним засобом формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників. Третя стадія спрямовує на вибір конкретної мети й формування бажання її досягнення, яке виражається в усвідомленому спонуканні майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури. Студенти розставляють пріоритети, визначають мету, розробляють план власної діяльності, передбачають результати.

Отже, реалізація першої педагогічної умови передбачає спрямування майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на пошук власного стилю навчання, стимулювання пізнавальних процесів; зміну ролі викладача вищої школи з інформатора на консультанта й організатора, та позиції студента в навчальній діяльності з пасивної на активну. Визначена педагогічна умова реалізуватиметься через упровадження інноваційних методів: вирішення проблемних ситуацій, мозкового штурму тощо.

Другою педагогічною умовою сформульовано збагачення знань майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину. Педагогічний інтерес для нашого дослідження представляє тлумачення культури, відповідно до якого вона є способом пристосування спільноти людей до природного середовища та економічних потреб (Тиводар, 2004), що може бути підставою для вивчення, збереження, використання педагогом позитивних аспектів різноманітних культур у вихованні молодого покоління, зокрема етнокультури. У культурі акумулюється глибинна суть кожного етносу. Саме культура визначає самобутність, неповторність народного і водночас надає йому змогу для продуктивного спілкування з іншими етносами, що складають державу.

У «Малій енциклопедії етнодержавознавства» (1996 р.) сформульовано визначення «етнокультурної компетентності особи» як здатності людини вільно орієнтуватися в світі, вільно будувати поведінку всередині відповідної культури й одночасно відчувати ті межі, край і початок світу іншої культури. На жаль, у вітчизняній психолого-педагогічній літературі немає чіткого визначення етнокультурної компетентності вихователя. Лише в деяких дослідженнях етнокультурну компетентність розглядають як засіб передачі культурного досвіду від одного покоління етносу до іншого, носієм якого є педагог як особистість та індивідуальність.

Виходячи з того, що другою педагогічною умовою підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури є збагачення знань майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину, необхідно більш докладно зупинитись на роботах, які розкривають сутність та структуру знань майбутніх вихователів етнокультури. Аналіз робіт сучасних науковців (Н. Арзамасцева, О. Кузнецова, С. Федорова) дає свідчення про те, що етнокультурна здоров'язбережувальна спадщина сприяє: передачі етнокультурного здоров'язбережувального досвіду та інформації іншим поколінням; розвитку індивідуальності, що характеризує людину з трьох позицій: індивідуальної (природні властивості), суб'єктивної та особистісної (власний досвід, почуття, статус у соціумі); вихованню й навчанню людини, спираючись на етнокультурні здоров'язбережувальні традиції конкретного регіону; розвитку національної самосвідомості щодо збереження та зміцнення здоров'я, виховання потреби в здоров'ї як важливої життєвої цінності.

Збагачення знань майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину розглянемо у сукупності чотирьох аспектів: пізнавального, розвиваючого, виховного й навчального. Відтак, пізнавальний аспект полягає в тому, що оволодіння здоров'язбережувальною етнокультурою використовується як засіб збагачення духовного світу особистості. В процесі навчання майбутні вихователі знайомляться з моделями культур того чи іншого народу. Головною функцією моделі культури стає духовне вдосконалення особистості; осягнення системи цінностей народу; знайомство з архітектурою, живописом, історією, побутом нації тощо. Розвиваючий аспект збагачення знань майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину пов'язаний з формуванням особистості майбутнього педагога. Згідно з психологічною потенцією особистості, її свідомість і психіку формує цілеспрямована і мотивована система здоров'язбережувальних загальнокультурних та етнокультурних дій. З цим пов'язана орієнтація власне на сам процес здоров'язбережувального етнокультурного становлення майбутнього вихователя. Виховний аспект розглядається у взаємозв'язку з культурою. У процесі етнокультурного виховання формуються моральні, естетичні, етичні якості особистості, відбувається саморозвиток студента в системі взаємодій і стосунків. Виховний аспект етнокультурної компетентності допускає використання всіх засобів і можливостей суспільства, виховний потенціал мікросередовища, можливостей самої особистості. Під навчальним аспектом розуміється процес формування етнокультурного кругозору і вмінь застосовувати теоретичні знання в колі етнічному середовищі. Навчальний аспект включає в себе вміння виражати почуття, думки, розуміти культуру народів, відчувати потребу в нових етнокультурних здоров'язбережувальних знаннях.

Інтерполюючи зазначене вище на досліджуваний процес, нами визначено, що загальний обсяг знань майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину, якими повинен оволодіти майбутній вихователь для формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури, досить значний, і тому його доцільно класифікувати на декілька груп.

Перша група – загальнопедагогічні знання:

- філософські знання як теоретико-методологічна основа освітнього процесу;
- знання сучасного передового педагогічного досвіду;
- знання мети і завдань педагогічної діяльності;
- знання способів педагогічного спілкування, прийомів взаємодії з дітьми;
- знання об'єкта та способів навчальної діяльності (кого і як вчити);
- знання технології педагогічної праці;
- знання технології здійснення педагогічного самоаналізу;
- знання психологічних особливостей розвитку дітей в онтогенезі, психології засвоєння матеріалу.

Друга група – спеціальні (етнокультурні) знання, які поділяються на методичні (знання методики використання етнокультурних здоров'язбережувальних традицій в освітньому процесі та виховання культури здоров'я у дітей дошкільного віку) та енциклопедичні, що полягають у знаннях:

- підходів до здоров'я у філософії українських народних традицій;
- аспектів формування фізичного здоров'я особистості дитини дошкільного віку;
- чинників психічного здоров'я дитини;
- аспектів соціального здоров'я особистості;
- духовного здоров'я як гармонізуючого фактору буття;
- усної народної творчості в аспекті формування здорового способу життя дошкільників;
- національної кухні як компоненту здорового способу життя;
- природних чинників як засобу загартування організму;
- народних рухливих ігор як мотивації дітей до рухової активності;

– родинних здоров'язбережувальних свят, традицій та обрядів.

Таким чином, можна констатувати, що збагачення знаннями майбутніх вихователів про етнокультурну здоров'язбережувальну спадщину передбачає формування валеологічного категоріального апарату мислення майбутнього педагога, аксіологічного осмислення своєї ролі у вирішенні проблем здоров'язбереження дошкільників засобами етнокультури.

Третьою педагогічною умовою виявлено формування вмінь і навичок майбутніх вихователів щодо впровадження засобів етнокультури в здоров'язбережувальний освітній процес закладу дошкільної освіти. У науково-методичній літературі з питань професійної підготовки майбутніх вихователів накопичено достатньо даних про формування професійної, психолого-педагогічної, методичної компетентності. Ці дані свідчать про те, що серцевиною моделей професійної, психолого-педагогічної компетентності є знання, вміння та особисті якості педагога. Однак до цього часу недостатньо уваги приділялося впровадження етнокультури в здоров'язбережувальний освітній процес закладу дошкільної освіти.

Дослідниця А. Маркова наголошує на тому, що знання та вміння – це об'єктивні характеристики праці вихователя, а позиції та особистісні особливості – суб'єктивні характеристики, необхідні для його відповідності вимогам професії. Співвідношення тих та інших автор називає «психологічним модулем» професії педагога, який може бути визначений у кожному із блоків професійної компетентності (педагогічна діяльність вихователя, педагогічне спілкування вихователя, особистість вихователя, навченість вихованців, вихованість вихованців). Таким чином, професійні якості майбутнього педагога можна охарактеризувати за допомогою аналізу своєрідності об'єктивно необхідних знань та вмінь, його суб'єктивних позицій і психологічних особливостей. До останніх автор відносить педагогічне мислення, спостережливість, рефлексію, самооцінювання, цілепокладання, спрямованість особистості та інші (Маркова, 1990).

Практичний аспект впровадження засобів етнокультури в здоров'язбережувальний освітній процес закладу дошкільної освіти передбачає проведення з майбутніми вихователями конкретних форм роботи, в яких вони можуть показати знання методики виховання у дітей культури здоров'я, формування в них здоров'язбережувальної компетентності, шляхи залучення дошкільників до здорового способу життя. Науково-пошукова діяльність майбутніх вихователів проявляється у зборі народознавчого здоров'язбережувального матеріалу, вивченні та аналізі етнологічної та етнографічної літератури, проведенні педагогічних експериментів у закладах дошкільної освіти, результатом чого є індивідуальні програми етнокультурного здоров'язбережувального виховання дітей.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, вважаємо, що врахування виявлених та обґрунтованих педагогічних умов сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх вихователів до організації здоров'язбережувального освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти.

Перспектива подальшого дослідження передбачає експериментальну перевірку ефективності виявлених та обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами етнокультури.

Список використаних джерел

1. Батышев С. Я. (ред.). (1998). *Энциклопедия профессионального обучения*. Доступ через: <http://www.anovikov.ru/dict/epo.pdf>
2. Бойчук Ю. Д. (2008). *Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні аспекти*: монографія. Суми: Університетська книга. 357 с.
3. Бусел В. Т. (уклад. і голов. ред.). (2009). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун». 1736 с.
4. Бутенко В. Г. (2018). Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Суми. 290 с.
5. Данилюк С. С. (2014). Мотиваційний аспект процесу формування професійної компетентності сучасних фахівців. *Педагогічні науки: зб. наук. праць Херсонського державного університету*. Вип. 65, 237–243.
6. Жаровцева Т. Г. (2007). Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями (автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04). Одеса. 30 с.
7. *Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р.* Доступ через: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1556-18>
8. Заслужена А. А. (2016). *Підготовка магістрів з української мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Суми. 323 с.
9. Ильин Е. П. (2000). *Мотивация и мотивы*. СПб: Питер. 512 с.
10. Каиров И. А., Петров Ф. Н. (глав. ред.). (1966). *Педагогическая энциклопедия*. М.: Советская энциклопедия. 911 с.
11. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*, О. В. Овчарук (заг. ред.). (2004). К.: «К.І.С.».
12. Маркова А. К. (1990). *Психологический анализ профессиональной компетентности учителя*. Педагогика. 8. С. 82–88.
13. Петренко С. А. (2007). *Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Київ.
14. Садова Т. А. (2010). *Професійно-педагогічна підготовка: дефінітивний аналіз проблеми*. Доступ через: http://ps.stateuniversity.ks.ua./file/issue_51/77.pdf
15. Семенова А. В. (2006). *Словник-довідник з професійної педагогіки*. Одеса: Пальміра. 221 с.
16. Степико М. Т. (1999). Філософсько-методологічний аналіз становлення та буття етнонаціональних спільнот : (авторер. дис. ... д. філос. н.: 09.00.03). 34 с.
17. Тиводар М. (2004). *Етнологія: Навчальний посібник*. Львів: Світ. 624 с.
18. Федоренко О. І. (2013). До змісту понять «підготовка» та «готовність» до професійної діяльності майбутніх правоохоронців. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць*. Вип. 4 (57), 190–198.
19. Чошанов М. П. (1997). Дидактическое конструирование гибкой технологии обучения. *Педагогика*, 2, 21–27.

References

1. Batyshev, S. Ja. (red.). (1998). *Jenciklopedija professional'nogo obuchenija [Encyclopedia of professional training]*. Retrieved from: <http://www.anovikov.ru/dict/epo.pdf> [in Russian].
2. Boichuk, Yu. D. (2008). *Ekoloho-valeolohichna kultura maibutnoho vchytelia: teoretyko-metodychni aspekty [Ecological and valeological culture of the future teacher: theoretical and methodological aspects]*. Sumy: Universytetska knyha [in Ukrainian].
3. Busel, V. T. (uklad. i holov. red.). (2009). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. K.: Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].
4. Butenko, V. H. (2018). *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do formuvannia zdorov'iazberezhuvanoi kompetentnosti doshkilnykiv zasobamy ihrovoi diialnosti [Preparation of future preschool teachers for the formation of health-saving competence of preschoolers by means of game activities]* (dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04). Sumy [in Ukrainian].
5. Danyliuk, S. S. (2014). *Motyvatsiyni aspekt protsesu formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnykh fakhivtsiv [Motivational aspect of the process of modern specialists' professional competence formation]*. *Pedahohichni nauky: zb. nauk. prats Khersonskoho derzhavnogo universytetu*, Vyp. 65, 237–243 [in Ukrainian].
6. Zharovtseva, T. H. (2007). *Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity do roboty z neblahopoluchnyimi simiamy [Theoretical and methodological foundations of preparation of the future specialists of preschool education institutions to work with disadvantaged families]* (avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk: 13.00.04). Odesa [in Ukrainian].
7. *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On Higher Education"] № 1556-VII vid 01.07.2014 r.* Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1556-18> [in Ukrainian].
8. Zasluzhena, A. A. (2016). *Pidhotovka mahistriv z ukrainskoi movy ta literatury v universytetakh Shveysarskoi Konfederatsii [Training of masters in Ukrainian language and literature at the universities of the Swiss Confederation]* (dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04). Sumy [in Ukrainian].
9. Il'in, E. P. (2000). *Motivatsiia i motyvy [Motivation and motives]*. SPb: Piter [in Russian].
10. Kairov, I. A., Petrov, F. N. (glav. red.). (1966). *Pedahogicheskaja jenciklopedija [Pedagogical Encyclopedia]*. M.: Sovetskaja jenciklopedija [in Russian].
11. *Kompetentnisnyi pidkhdid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvitnoi polityky [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library of educational policy]*, O. V. Ovcharuk (zah. red.). (2004). K.: «K.I.S.» [in Ukrainian].
12. Markova, A. K. (1990). *Psihologicheskij analiz professional'noj kompetentnosti uchitelja [Psychological analysis of a teacher's professional competence]*. *Pedagogika*, 8, 82–88 [in Russian].
13. Petrenko, S. A. (2007). *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do formuvannia u ditei doshkilnoho viku osnovnykh rukhovnykh umin i navychok [Preparation of future preschool teachers for the formation of basic motor skills in preschool children]* (dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04). Kyiv [in Ukrainian].
14. Sadova, T. A. (2010). *Profesiino-pedahohichna pidhotovka: definityvnyi analiz problemy [Professional and pedagogical training: a definitive analysis of the problem]*. Retrieved from: http://ps.stateuniversity.ks.ua./file/issue_51/77.pdf [in Ukrainian].
15. Semenova, A. V. (2006). *Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky [Dictionary-reference book on professional pedagogy]*. Odesa: Palmira [in Ukrainian].
16. Stepyko, M. T. (1999). *Filosofsko-metodolohichni analiz stanovlennia ta buttia etnonatsionalnykh spilnot [Philosophical and methodological analysis of the formation and existence of ethno-national communities]* (avtorer. dys. ... d. filos. n.: 09.00.03) [in Ukrainian].
17. Tyvodar, M. (2004). *Etnolohiia [Ethnology]*. Lviv: Svit. [in Ukrainian].
18. Fedorenko, O. I. (2013). *Do zmistu poniat «pidhotovka» ta «hotovnist» do profesiinoi diialnosti maibutnikh pravookhorontsiv [To the content of the concepts of "preparation" and "readiness" for professional activity of future militiamen]*. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: zbirnyk naukovykh prats*, Vyp. 4 (57), 190–198 [in Ukrainian].
19. Choshanov, M. P. (1997). *Didakticheskoe konstruivanie gibkoj tehnologii obuchenija [Didactic design of a flexible learning technology]*. *Pedagogika*, 2, 21–27 [in Russian].

TRAINING FUTURE TEACHERS FOR PRESCHOOLERS' HEALTH-SAVING COMPETENCE FORMATION BY MEANS OF ETHNIC CULTURE

Svitlana M. Kondratiuk, Vita H. Butenko

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Ukraine

Abstract. Introduction. The priority tasks of modern preschool education are preservation and strengthening of children's health, upbringing of a conscious attitude to one's own health and the health of others as the highest value, activation of the health-saving position of the individual, mastering health-saving competence. The key to success in solving the outlined tasks is combination of modern achievements of the scientific thought and health-saving heritage of the past. All this necessitates training of future preschool teachers who will be able to competently manage a complex health-saving process, using the means of ethno-culture.

Materials and methods. Theoretical analysis, synthesis of scientific and pedagogical sources – in order to clarify the key concepts of research and determine scientific approaches to the study of this issue; systematization, generalization, structural and functional analysis – to identify and justify the pedagogical conditions of future preschool teachers' preparation for the formation of health competence of preschoolers by means of ethno-culture.

Results. The article presents peculiarities of interpretation of the key research concepts: "health-saving competence", "ethno-culture", "ethno-culture as a means of forming health-saving competence of preschoolers", "preparation of future preschool teachers for the formation of health-saving competence of preschoolers by means of ethno-culture"; the pedagogical conditions of future preschool teachers' preparation for the formation of health-saving competence of preschoolers by means of ethno-culture are determined and substantiated: purposeful motivation of future preschool teachers for the formation of health-saving competence of preschoolers by means of ethno-culture; enriching the knowledge of future preschool teachers on ethnocultural health-saving heritage; formation of skills and abilities of future preschool teachers on introduction of ethno-culture in the health-saving educational process of the preschool education institution.

Conclusions. *We believe that taking into account the identified and justified pedagogical conditions will help increase the level of professional training of future preschool teachers to organize a health-saving educational process in a modern preschool education institution. We consider a perspective area for further research an experimental verification of their effectiveness.*

Key words: *professional training, pedagogical conditions, future preschool teachers, formation, health-saving competence of preschoolers, means of ethno-culture.*